

שידור המחקר בדור המחר

חה"כ משה גפני - יושב-ראש ועדת המדע והטכנולוגיה
חה"כ יולי אדלשטיין - יושב-ראש הכנסת
חה"כ יעקב פרי - שר המדע, הטכנולוגיה והחלל
פרופ' רות ארנון - נשיאת האקדמיה הלאומית למדעים
חברי ועדת המדע; חברי האקדמיה הבכירה והצעירה
קהל נכבד,

ברצוני לשאת דברים במעמד חגיגי זה בשם האקדמיה הצעירה למדעים שהיא גוף חדש שהוקם אך לפני שנה בחסות האקדמיה הלאומית למדעים מתוך רצון לקדם את מעמד המדע, המדענים הצעירים והשיח מדע-חברה. האקדמיה הצעירה מאגדת בתוכה 26 מדעניות ומדענים מכלל תחומי המדעים. **היעד המרכזי שהצבנו לעצמנו הוא פיתוח הקשר בין מדע לקהילה.** תחומים אחרים בהם אנו עוסקים הם עיצוב מדיניות מדע, קידום השוויון במדע, קידום הפעילות המחקרית של מדענים צעירים וטיפוח שיתופי פעולה מדעיים בינלאומיים.

דוח מצב המדע, שהוכן ע"י האקדמיה הבכירה, ומוגש היום, מכיל שלל הישגים מדעיים מהשורה הראשונה של חוקרים ישראלים ומצביע על איכותו הגבוהה של המדע בישראל. רק לפני ימים אחדים קיבלנו עדות נוספת לכך עם זכייתם של מייקל לויט ואריה ורשל בפרס נובל בכימיה, זכייה ששורשיה נעוצים בעבודתם המשותפת בארץ. מנגד הדוח חושף נקודות תורפה שיש לתקן על מנת להמשיך לשכון בצמרת המדע העולמי. אני רוצה לגעת ברשותכם בשתיים מאלה שחשובות לנו, המדענים הצעירים, במיוחד.

הראשונה נוגעת **לעידוד מחקרם של מדענים צעירים.** בשנים האחרונות מחקר זה נתמך באחוזים הולכים וגדלים ע"י קרן ה-ERC היוקרתית של האיחוד האירופי. מדהים לגלות שישראל ממוקמת במקום הראשון באירופה במספר הזכיות לנפש של חוקרים צעירים במענקי ה-ERC, בסכום כולל של כמיליארד ש"ח. היקף המימון ומשכו מאפשרים לחוקרים את אורך הנשימה הנדרש כדי לממש פרויקטים מדעיים מורכבים ופורצי דרך. לאחרונה הועמד קיומו של מקור זה בסכנה עקב דרישת האיחוד האירופי שהמימון לא יינתן מעבר לקו הירוק. אנו קוראים למקבלי ההחלטות לפעול לגיבוש נוסחה שתאפשר שימור מקור זה שהינו חיוני כל כך למשיכת חוקרים צעירים מצטיינים ולחיזוק מעמדה הבינלאומי של ישראל.

זירת המדע היא גלובאלית. לכן בנוסף למימון יש חשיבות עצומה **בעידוד שיתופי פעולה בינלאומיים** ובפרט בהבאת חוקרים צעירים להשתלמויות פוסט-דוקטורט בארץ. חוקרים אלה, שמהווים את הנדבך המרכזי בקבוצות מובילות בעולם, נעדרים מהנוף הישראלי מסיבות שונות. האקדמיה הצעירה שוקדת על בניית תוכנית יוקרתית להבאתם ולשילובם במסגרות המחקר בארץ. ייסוד תכנית שכזו יאפשר לאוניברסיטאות להתחרות על קבלת מיטב החוקרים הצעירים לשורותיהם ויצמצם בריחת מוחות לחו"ל. לא פחות חשוב, מדעני עתיד מובילים אשר יבואו להשתלמות כאן יהוו מנוף לגיוון וקידום המחקר המדעי בארץ ולקשרים בינלאומיים בעתיד.

נקודת התורפה השנייה נוגעת **לקידום השיח מדע-חברה** מתוך רצון לחשוף קהלים רחבים בציבור למדע ומדענים ולעודד בני נוער ללכת ללימודים גבוהים. במסגרת זו פועלת האקדמיה הצעירה ליצור קשר עם הציבור הרחב דרך הרצאות, מיצגים, מידע באינטרנט ועוד. עדיין, **מהו שיעור התלמידים בארץ שביקרו באיזשהו מוסד אקדמי במהלך חייהם?** אין לנו מספרים מדויקים, אך תחושת הבטן מתוך שאלת השאלה הזו בהרצאות שאנו מעבירים בבתי ספר בפריפריה היא שפחות מרבע עשו כן. אין לנו ספק שהחשיפה למדע ולאלו שעושים אותו, הבנת הדחף שמניע אותם והביקור במעבדותיהם וספריותיהם יתרמו מאד לחינוך ילדינו למצוינות.

בד בבד עם ערך המצויינות, האקדמיה הצעירה מנסה לקדם את **ערך השיוויון**. אחת מהפעילויות שלנו בנושא הייתה ארגון יום עיון לשוויון מגדרי שהוקדש להיבטים השונים של יחסי המגדר ולהשפעתם על הקריירות המחקריות בארץ. מהנתונים שהוצגו ביום זה עולה שעל אף העלייה המתמדת באחוז הנשים בקרב הזכאים לתארים אקדמיים, שיעור הנשים המצליחות לפרוץ את "תקרת הזכוכית" ולהשתלב בסגל הבכיר באוניברסיטאות בישראל עדיין רחוק מלשקף את אחוזן באוכלוסיה. מתוך ניסיון להתמודד עם בעיה זו, חלק ניכר מהיום הוקדש לחוקרות צעירות מצטיינות מתחומים שונים שהציגו את דרכן האישית, במטרה לשמש כמודל לחיקוי עבור סטודנטיות צעירות השוקלות קריירה אקדמית.

נכבדיי, יו"ר הכנסת, יו"ר הוועדה ואדוני השר, אנו חיים בעידן מהפכת המידע ועומדים על סיפן של מהפכות טכנולוגיות נוספות. אנו מקווים שחיזוק התמיכה במדע, פיתוח שיתופי פעולה בינלאומיים, יצירת קשר עם שכבות רחבות בחברה וחתימה לשוויון כל אלה יאפשרו **בניית שידרה חזקה ושוויונית של חוקרים** שתוכל להתמודד עם אתגרי עידן זה ולהצמיד אותנו אל המחר.